

Píší Michal Kosák a Jiří Flaišman

(E*forum, 19. 12. 2012)

Nerozsáhlý text **Nemám žádné jméno**, spojující vzpomínkové pasáže a deníkové zápisy z období 1943–1945, kdy byla jeho autorka **Dagmar Hilarová** (1928–1996) internována v Terezíně, není jen dokumentem o životě dospívající dívky v terezínském ghettu ani jen silným literárním textem, oslovujícím především mladé čtenáře; jeho vydání v nakladatelství Fragment (2012) je též jednou z etap vleklého a dnes již známého sporu o autorství knihy. Peripetie provázející spolupráci holandské autorky Miep Diekmannové s D. Hilarovou v knize mapují dokumentaristé Českého rozhlasu Bronislava Janečková a Daniel Moravec (jejich rozhlasový dokument k poslechu [zde](#)), další doklady jsou též k dispozici v doslovu autorčina syna Evžena Hilara a šířeji na [stránkách](#), které k tomuto účelu E. Hilar zřídil.

Autenticita

Podle dostupných informací je historie textu následující. Na základě svých terezínských deníkových záznamů z let 1943 až 1945 sepsala Dagmar Hilarová v letech 1958–1962 text, který byl následně přeložen Olgou Krijtovou do holandštiny. V další fázi na textu pracovala Miep Diekmannová. Srovnáním strojopisu, publikovaného též později E. Hilarem jako faksimile (Svoboda Servis, 2010), dospívají dokumentaristé k zjištění, že Diekmannová je autorkou pouze nerozsáhlých úseků textu; místy doplnila některé reálie, ovšem nepřistoupila k žádnému výraznému přepracování, hlavní a zásadní podíl na rukopisu náleží tedy podle nich D. Hilarové. Kniha *Nemám žádné jméno* vyšla pak poprvé roku 1980 v holandštině, Dagmar Hilarová a Miep Diekmannová byly zde uvedeny jako spoluautorky. Po úspěchu titulu byl v roce 1982 z holandštiny pořízen překlad německý, kde byl již poměr spoluautorek změněn ve prospěch M. Diekmannové. Ostatní je pak už jen léta se vlekoucí příběh neuznání, špatných nakladatelských smluv (Hilarová podepsala s holandským vydavatelem smlouvu, v níž byla vedena pouze jako autorka básní, Miep Diekmannová je podle smlouvy autorkou prozaického zpracování zážitků Hilarové), vymáhání, právních tahanic atd.

Přitom podklady shromážděné oběma dokumentaristy i E. Hilarem mají pro určení autorského podílu podle nás značnou průkaznost. Existenci uceleného rukopisu v době před holandským vydáním potvrzují svědectví Jiřího Pavla (bratra Oty Pavla), jenž je také jednou z hlavních postav knihy, překladatelky O. Krijtové, ale též časopisecké otisky úryvků. Shody mezi českým výchozím textem a výslednou podobou holandského a německého překladu jsou podle sond, které udělali B. Janečková a D. Moravec, a též podle pracovní kolace, již připravil E. Hilar, opravdu značné. Je tedy zarážející, že celý

spor zůstává stále jen v rovině jakési kauzy a že se zde nepostoupí v dokazování dále.

Edice

Z hlediska geneze rukopisu Dagmar Hilarové zůstává nevyjasněný vztah k výchozím deníkovým záznamům, jež jsou dnes, jak nám sdělil E. Hilar, bohužel neznámé. Bez nich je ovšem povaha heterogenity textu, který kombinuje memoárové zpracování s částmi, jež mají podobu deníkových zápisů (18. 4. 1945 - 9. 5. 1945), nejasná. Druhý okruh problémů se váže k vlastnímu edičnímu ošetření vydávaného textu. Vydavatel aktuální české edice nerespektoval hranice odstavců, bez uvedení důvodu byla vynechána některá slova a podniknuty úpravy, jejichž smysl nám přes veškeré úsilí není ani trochu jasný, např.: *vážil 38 kilo...* (strojopis, s. 103) x *váží 35 kilo...* (s. 76).

Deníkové či vzpomínkové texty - a materiálů, jejichž autory jsou oběti či přeživší holocaustu, se to týká kupodivu ve značné míře - vycházejí u nás vůbec v edičně hodně rozkolísaných podobách. Vydání jsou pořizována bez přihlídnutí k originálům, na základě pozdějších opisů či překladů (srov. též např. deník Evy Roubíčkové), bez jasných údajů k jejich genezi. Do vydávaného textu se různě intervnuje, aniž by se tyto manipulace vysvětlovaly. Chybí zde jakákoli koncepční úvaha, jak tyto materiály, které mají povahu jak historických dokumentů, tak mají často i nemalé hodnoty estetické, edičně uchopit. Bylo by tedy asi dobré stanovit pro vydávání takovýchto textů nějaké zásady či vyžadovat po vydavatelích elementární propedeutiku. Naštěstí jsou zde již četné instituce pro výzkum šoa a literatury, které by se mohly věci dobře ujmout...

www.ipsl.cz